

УДК 657.6

*В. С. Белоцерцев,
к. е. н., доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро
О. С. Худякова,
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, м. Дніпро*

DOI: 10.32702/2306-6806.2019.1.73

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З КОНТРАГЕНТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*V. Belozertsev,
PhD Econ., associate professor of statistics, account and economic informatics,
Dnieper national university of Oles Gonchar., c. Dnepr
E. Khudyakova,
Dnieper national university of Oles Gonchar., c. Dnepr*

METHODS OF ACCOUNTING AND AUDITING OF SETTLEMENTS WITH COUNTERAGENTS AT THE ENTERPRISE

У статті розглянуто економічну суть та ідентифікацію дебіторської заборгованості, також розглянуто кредиторську заборгованість, а саме трактування та класифікація для цілей бухгалтерського обліку. Досліджено нормативно-законодавче регулювання обліку та аудиту з контрагентами. З'ясовано економічну сутність зобов'язань як джерел утворення активів та їх класифікації, що є важливим питанням при формуванні інформації про господарську діяльність підприємства. Було виділено ряд основних ознак класифікації поточних зобов'язань, що дає можливість формувати в обліку необхідну інформацію для їх ефективного управління. Встановлено, що обліку підлягають не всі зобов'язання підприємства, які виникають у процесі здійснення господарської діяльності. Оцінка зобов'язань відповідно до Концептуальної основи складання та подання фінансових звітів передбачає використання однієї з чотирьох видів вартості: історичної, поточної, вартості реалізації та теперішньої. Згідно з національними стандартами, поточні зобов'язання оцінюються за сумою погашення, тобто за вартістю реалізації. Проте не до всіх видів поточних зобов'язань доцільно застосовувати таку вартість. Зокрема, зобов'язання за короткостроковими позиками можна оцінювати за теперішньою вартістю, заборгованість перед бюджетом — за вартістю реалізації, заборгованість за товари, роботи, послуги — за поточною вартістю. Тому доцільно доповнити П(С)БО 11 "Зобов'язання" деталізацією вимог до визнання і оцінки конкретних видів поточних зобов'язань. Зробивши аналіз нормативної бази з питань бухгалтерського обліку та контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками можна відзначити, що на сьогодні ці аспекти широко висвітлені. Недоліком цих актів є те, що вони не мають постійний характер, оскільки до них вносяться численні зміни і доповнення, що вимагає від фахівців з бухгалтерського обліку додаткового часу і зусиль для майже щоденного ретельного оперативного аналізу законодавства.

The article deals with the economic essence and identification of accounts receivable, as well as the accounts payable, namely interpretation and classification for accounting purposes. The regulatory and legislative regulation of accounting and auditing with contractors is also researched. Clarification of the economic substance of obligations, as sources of formation of assets, and their classification is an important issue when forming information about the business activities of the enterprise. A number of main features of the classification of current liabilities were allocated, which makes it possible to formulate in the account the necessary information for their effective management. It is established that not all obligations of the enterprise, which arise in the course of realization of economic activity, are subject to accounting. The measurement of liabilities in accordance with the Conceptual Framework for the preparation and presentation of financial statements implies the use of one of four types of value: historical, current, realization and present value. Having analyzed the regulatory framework for accounting and control of payments with suppliers and contractors, it can be noted that these aspects are widely covered today. The disadvantage of these acts is that they are not permanent because they are subject to numerous changes and additions that require additional accounting professionals and efforts for almost everyday thorough operational analysis of the legislation.

According to national standards, current liabilities are measured at the amount of the repayment, that is, at the cost of the sale. However, it is not expedient to apply such value to all types of current liabilities. In particular,

liabilities for short-term loans can be estimated at present value, debts to the budget — at the cost of sale, debts for goods, work, services — at current cost. Therefore it is expedient to supplement P (C) BO 11 "Commitment" with the detailed requirements for the recognition and evaluation of specific types of current liabilities.

Ключові слова: контрагенти, дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, процес поставання, заборгованість, постачальники.

Key words: electronic commerce, electronic data exchange, electronic money, electronic wallet, payment system.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Підприємства в сучасних умовах господарювання діють в умовах невизначеності, особливо при здійсненні господарських операцій, що пов'язані з розрахунками з контрагентами. У сучасних умовах господарювання пріоритетне значення для розвитку економічних відносин має своєчасне погашення зобов'язань. Порушення умов погашення зобов'язань знижує платоспроможність суб'єктів господарювання, негативно впливає на ритмічність функціонування підприємств, позначається на фінансових результатах діяльності, призводить до зниження рентабельності. З огляду на це, суттєве значення має використання достовірної, якісної та адекватної інформації щодо заборгованості, яка формується в системі бухгалтерського обліку. Так, запровадження сучасних методів управління дебіторською заборгованістю, такі як факторинг, страхування фінансових ризиків, використання оплати векселями дозволяє оптимізувати заборгованість підприємства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженням обліку розрахунків з контрагентами займалися такі вчені І.О. Бланк, О.С. Бондаренко, Ф.Ф. Бутинець, О.І. Лучков. У ході дослідження було проаналізовано найвідоміші роботи науковців та надано стислу характеристику напрямів вивчення проблемних аспектів та методів їх вирішення.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою дослідження є системне дослідження, критична оцінка теоретичних положень та діючої практики формування обліку та аудиту розрахунків з контрагентами на підприємстві.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Відвантажуючи виготовлену продукцію (товари, роботи, послуги), підприємства, як правило, не отримують оплату одразу, тобто відбувається кредитування покупця. Протягом періоду від моменту відвантаження продукції до моменту надходження платежу засоби підприємства знаходяться у вигляді дебіторської заборгованості. Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги відповідно до ПБО 10 зарахо-

вується на баланс (визнається в обліку) одночасно з визнанням доходу. Таким чином, для визнання поточної дебіторської заборгованості за продукцію необхідно, щоб виконувалися такі критерії визнання доходу (п. 8 ПБО 15): покупцеві передано ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив); підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами); суму доходу (виручку) можна достовірно визначити; є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигід підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можна достовірно визначити.

Аналіз підходів до трактування поняття "дебіторська заборгованість" в економічній літературі дозволив виявити певні спільні риси у працях науковців та виокремити найбільш вагомими особливості, на яких вони акцентують увагу.

Тож, слід розглянути погляди вчених — економістів з цього приводу. Узагальнення результатів критичного аналізу наукових праць на предмет визначення дебіторської заборгованості наведено у таблиці 1.

Підсумовуючи різні підходи до економічної сутності "дебіторської заборгованості", необхідно відмітити, що дебіторська заборгованість є досить важливою складовою оборотного капіталу, і від цього показника залежить рівень ліквідності активів та фінансова платоспроможність підприємств.

Важливим питанням, на базі якого має формуватися методологія дослідження ефективності управління дебіторською заборгованістю на підприємствах, є її класифікація за певними ознаками. Поділ дебіторської заборгованості на різні види за відповідними ознаками класифікації спрямований на вирішення найрізноманітніших завдань управління. Від того, наскільки правильно здійснено поділ та класифікацію об'єктів обліку, а також, обрано класифікаційні ознаки, залежить порядок обліку як групи, так і окремого об'єкта. Саме тому поділ повинен бути заснований на економічному критерії і виходити з цільового призначення об'єкта.

Оцінити існуючу класифікацію з точки зору її правильності, практично нереально, оскільки найбільш правильною для кожного управлінця є така класифікація,

Таблиця 1. Тракткування поняття "дебіторська заборгованість"

Характерна особливість	Автор, джерело	Визначення терміну «дебіторська заборгованість»
1	2	3
Зобов'язання контрагентів перед підприємством	І. А. Бланк [1]	ДЗ* – це сума заборгованості на користь підприємства, представлена фінансовими зобов'язаннями юридичних і фізичних осіб за розрахунками за товари, роботи, послуги, видані аванси
	О. С. Бондаренко [2]	ДЗ – це сума боргів на користь підприємства від юридичних або фізичних осіб, що виникла в результаті господарських взаємовідносин
	Ф.Ф. Бутинець [3]	ДЗ – це заборгованість інших підприємств чи окремих осіб з платежів цьому підприємству
	А. І. Лучков [4]	ДЗ – це сума боргів, що належать підприємству і свідчать про вилучення коштів з його обороту дебіторами - юридичними або фізичними особами
	Т. М. Мараховська	ДЗ – елемент оборотного капіталу, суму боргів, що належать підприємству від юридичних або фізичних осіб
Зобов'язання контрагентів перед підприємством	С. В. Мочерний [5]	ДЗ – це частина оборотного капіталу підприємства, компанії; сума, яку заборгували підприємству, організації, компанії інші юридичні особи і компанії, а також громадяни, що є їх боржниками за поставку товарів, виконання робіт надання послуг тощо

Примітка: * ДЗ — Дебіторська заборгованість.

Таблиця 2. Класифікація дебіторської заборгованості

Класифікаційна ознака	Вид дебіторської заборгованості
1. За об'єктами щодо яких виникла заборгованість	1.1. За продукцію, товари, роботи, послуги
	1.2. Інша (нетоварна) заборгованість: орендаря за фінансовою орендою, забезпечена векселями; за надані позики; за розрахунками з бюджетом, за виданими авансами, за розрахунками з підзвітними особами, за нарахованими доходами, із внутрішніх розрахунків, інша
2. За термінами погашення	
2.1. За очікуваним строком погашення	2.1.1. Довгострокова
	2.1.2. Поточна
2.2. За своєчасністю погашення	2.2.1. Термінова
	2.2.2. Прострочена
	2.2.3. Відстрочена
2.3. За впевненістю в погашенні	2.3.1. Нормальна
	2.3.2. Сумнівна
	2.3.3. Безнадійна (затребувана та незатребувана)
3. За територіальним розміщенням контрагентів	3.1. З вітчизняними контрагентами
	3.2. З іноземними контрагентами
4. За забезпеченістю	4.1. Забезпечена
	4.2. Незабезпечена
5. За формою погашення	5.1. Монетарна (грошова)
	5.2. Немонетарна (негрошова)
6. За ступенем дотримання фінансової дисципліни	6.1. Допустима
	6.2. Невиправдана
7. За ступенем значущості дебіторів	7.1. З високим ступенем значущості (складає основну суму виручки)
	7.2. З середнім ступенем значущості (закупівлі невеликі, проте стабільні та приносять значну частину виручки)
	7.3. Незначна (здійснюються разові чи незначні закупівлі)

торів є метод ABC-аналізу, суть якого полягає у розподілі боржників підприємства у певному співвідношенні (наприклад — 75:20:5 або 80:15:5 тощо). Такий розподіл уможливить або зовсім уникнути або зменшити розмір сумнівної та безнадійної заборгованості на підприємстві. Проаналізувавши праці [1—8], представимо класифікацію дебіторської заборгованості у таблиці 2.

Використання цієї класифікації уможливить відслідкувати порушення фінансово-розрахункової дисципліни, виявити їх причини та усунути шляхом прийняття відповідних управлінських рішень.

Заборгованість є об'єктивним явищем в економіці, яке виникає в ході господарських відносин між її суб'єктами. Зважаючи на обмеженість фінансових ресурсів, вона здійснює безпосередній вплив на фінансово-майновий стан підприємства та результати його функціонування.

Поняття заборгованість у переважній більшості містять посилання на зобов'язання: заборгованість — це зобов'язання або навпаки. Тобто є необхідність визначити місце кожного з понять та взаємозв'язки між ними.

Зобов'язання — це дуже широке поняття, й одним з елементів якого є кредиторська заборгованість. У економічній літературі існує широка різноманітність, щодо розкриття сутності цього поняття (табл. 3).

Отже, у економічній літературі є досить різноманітні підходи до визначення терміну "кредиторської заборгованості". Ковальчук І.В. та Шило В.П. вважають, що це короткострокові зобов'язання, але не уточнюють, які саме. Бутинець Ф.Ф. та Горецька Л.Л. вузько розглядають цей термін, говорячи про те, що це форма розрахунку за товари та послуги, і не враховують те,

яка є зручною у використанні та яка вирішує завдання, що стоять перед ним. Система обліку є інформаційною системою, яка має забезпечувати відповідною інформацією різні групи споживачів, кожен із яких має свої цілі. Отже, і класифікація дебіторської заборгованості для досягнення різних цілей не може бути однаковою. Звідси випливає важливий висновок, що ознак класифікації має бути стільки, щоб можна було з їх допомогою отримати найбільш повну інформацію з метою задоволення потреб різних груп споживачів.

Незважаючи на наявність великої кількості варіантів класифікації дебіторської заборгованості окремі класифікаційні ознаки залишились поза увагою науковців. Вважаємо за доцільне розмежовувати дебіторів за ступенем їх значущості. Одним з методів розподілу дебі-

Таблиця 3. Визначення поняття "кредиторська заборгованість" літератури

№ з/п	Автор	Визначення
1	2	3
1	Ю.А. Бабаєва	Заборгованість іншим юридичним і фізичним особам, що виникає результатом розриву в часі між наданням товарно-матеріальних цінностей, надходженням товарно-цінностей, наданням послуг, надходженням попереднього грошового авансу й датою їх фактичної оплати
2	І.В. Ковальчук	Короткострокові зобов'язання підприємства перед постачальниками ресурсів, за розрахунками з бюджетом та або перед іншими кредиторами
3	В.П. Шило	Представляє найбільш короткостроковий вид використовуваних підприємством позикових коштів. Формування кредиторської заборгованості обумовлене різними термінами нарахування коштів на рахунки і погашення зобов'язань. Кошти з моменту нарахування вже не є власністю підприємства, але використовуються ним до настання терміну погашення зобов'язань
4	О.С. Іванілов	Використання коштів, які не належать підприємству (заборгованість по акцептованих та інших розрахункових документах, строк сплати яких не настав; заборгованість за несплаченими у строк рахунками; заборгованість за платежами до бюджету; за виданими векселями; за комерційними кредитами, тощо)
5	Н.М. Ткаченко	Тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі
6	В.Г. Гетьман	Борги організації перед постачальниками за товари й послуги, по випущених векселях, до цієї ж групи відноситься заборгованість своїм працівникам по нарахованій, але не виплаченій заробітній платі, що виникає в зв'язку з тим, що миттєві нарахування не збігаються в часі. Таким же є механізм утворення заборгованості перед органами соціального страхування й забезпечення по внесках єдиного соціального податку, перед бюджетом по податках по податках
7	Ф.Ф. Бутинець, Л.Л. Горецька	Форма розрахунку за товари та послуги, придбані під час регулярно повторюваних операцій підприємства та використовувані для переробки (як сировина) або для подальшого перепродажу

що до кредиторської заборгованості також входять зобов'язання по заробітній платні, перед бюджетом, страхування та ін.

Для того, аби краще розкрити економічну сутність кредиторської заборгованості й систематизувати різні її види розглянемо класифікацію. Однак для управління кредиторською заборгованістю найбільш доцільно виділити такі її види: з постачальниками за отриману сировину і матеріали, товари, продукцію; з підрядниками за отримані роботи, надані послуги; із спірних питань між суб'єктами господарської діяльності, не вирішених арбітражем; із іншими фінансово-кредитними установами; з оплати праці; по відрахуваннях до позабюджетних фондів соціального страхування; по перерахуванню податків до бюджетів різних рівнів; із покупцями по отриманих авансах передплатах; з виплати дивідендів; за іншими розрахунками. Важливим моментом в обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками є класифікація кредиторської заборгованості.

У науковій літературі наводять різні класифікаційні ознаки кредиторської заборгованості (табл. 4).

Така класифікація заборгованості дає можливість управлінням отримати більш чітку та детальну інформацію, завдяки якій зменшується ймовірність виникнення помилок.

Розглянувши усі вищенаведені класифікаційні ознаки, вважаємо, що з метою раціонального, своєчасного контролю та управління поточною кредиторською заборгованістю за товари, роботи, послуги доцільно групувати кредиторську заборгованість за її видами, використовуючи терміни погашення та умови погашення. При цьому за терміном погашення заборгованість слід розділити на такі групи:

- до трьох місяців;
- від трьох до шести місяців;
- від шести до дванадцяти місяців;
- більше дванадцяти місяців у межах операційного циклу.

За умовами погашення заборгованість розділяється на такі групи:

- заборгованість, термін погашення якої не настав;
- відстрочена заборгованість;
- прострочена заборгованість.

Найпоширеніший вид поточних зобов'язань — це розрахунки з постачальниками підприємства або кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги.

Постачальники — це господарські одиниці й окремі особи, що забезпечують фірму і її конкурентів матеріальними ресурсами, необхідними для виробництва конкретних товарів і послуг.

Розрахункові операції спрямовані на забезпечення взаємних розрахунків між учасниками господарських відносин (боржником і кредитором) а також інших розрахунків у фінансовій сфері та виконання зобов'язання.

За П(С)БО 11 "Зобов'язання" в Балансі заборгованість перед постачальниками відображається за сумою погашення, тобто у фінансовій звітності в розділі поточних зобов'язань відображається сума, яка буде фактично сплачена при погашенні такого зобов'язання.

Погашення зобов'язання може здійснюватися шляхом:

- сплати кредиторів грошових коштів;
- відвантаження готової продукції, товарів або надання послуг у рахунок одержаного авансу від покупця або у порядку заліку заборгованості;

Таблиця 4. Класифікація кредиторської заборгованості

№ з/п	Класифікаційна ознака	Види кредиторської заборгованості
1	Термін погашення	Довгострокова
		Короткострокова або поточна
		Поточна частина догострокової заборгованості
2	Характер виникнення	Заборговаість, що виникла в ході нормального операційного циклу
		Заборговаість, що не виникла в ході нормального операційного циклу
		Заборговаість, пов'язана з порушенням нормального операційного циклу
3	Економічний зміст розрахункових операцій	Товарна заборгованість: за продукцію і товари; за послуги; за роботи
		Не товарна заборгованість: з оплати праці; за господарсько-адміністративними потребами; за податками та зборами; за фінансовими операціями та ін.
4	Контрагенти	Постачальниками та підрядниками за товари, роботи, послуги
		Покупцями по отриманих авансах
		Іншими контрагентами: бюджетом
5	Валюта розрахунків	Національна
		Іноземна
6	Забезпеченість	Незабезпечена
		Забезпечена: вексель, застава, договір, гарантія
7	Дотримання умов договору	Заборгованість, термін оплати якої не наступив
		Відстрочена заборгованість
		Заборгованість із продовженням терміном погашення
		Прострочена заборгованість (за терміном погашення, що минув)
8	Імовірність погашення	Нормальна заборгованість
		Сумнівна заборгованість
		Безнадійна заборгованість

- переведення зобов'язань у корпоративні права, які належать кредитору (елементи капіталу);
- зарахування взаємних вимог;
- бартерних операцій;
- видачі векселя;
- уступки права вимог.

В основному при розрахунках з постачальниками використовуються погашення у формі сплати грошових коштів. Сума, яка підлягає сплаті, визначається сторонами і вказується у договорі. При цьому більшість підприємств намагаються здійснювати ці розрахунки із застосуваннями авансових платежів.

Для здійснення розрахунків суб'єкти господарювання зберігають грошові кошти в установах банків на відповідних рахунках. Безготівкові розрахунки можуть здійснюватися у формі платіжних доручень, платіжних вимог, вимог-доручень, векселів, чеків, банківських платіжних карток та інших дебетових і кредитових платіжних інструментів, що застосовуються у міжнародній банківській практиці.

При безготівкових розрахунках усі платежі провадяться через установи банків шляхом перерахування належних сум з рахунка платника (боржника) на рахунок одержувача (кредитора) або шляхом заліку взаємних зобов'язань і грошових претензій.

Борг також може бути анульовано, коли боржник офіційно на законній підставі або за волевиявленням кредитора звільняється від прийнятих ним на себе зобов'язань. Анулювання боргу не призводить до зменшення ресурсів боржника але збільшує прибуток підприємства і сприяє виникненню додаткових зобов'язань з його оподаткування.

Система нормативного регулювання бухгалтерського обліку представлена низкою законодавчих і нормативних актів, відповідно до яких підприємство здійснює господарсько-фінансову діяльність і забезпечує ведення її бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Ця система розроблялася та доповнювалася багатьма вченими-економістами, та сучасна її структура представлена п'ятьма рівнями, кожний з яких охоплює ряд документів (рис. 1).

Згідно з Планом рахунків для обліку розрахунків з контрагентами призначений рахунок 63 "Розрахунки з контрагентами". На рахунку 63 "Розрахунки з контрагентами" ведеться облік розрахунків з контрагентами за одержані товарно-матеріальні цінності, виконанні роботи і надані послуги.

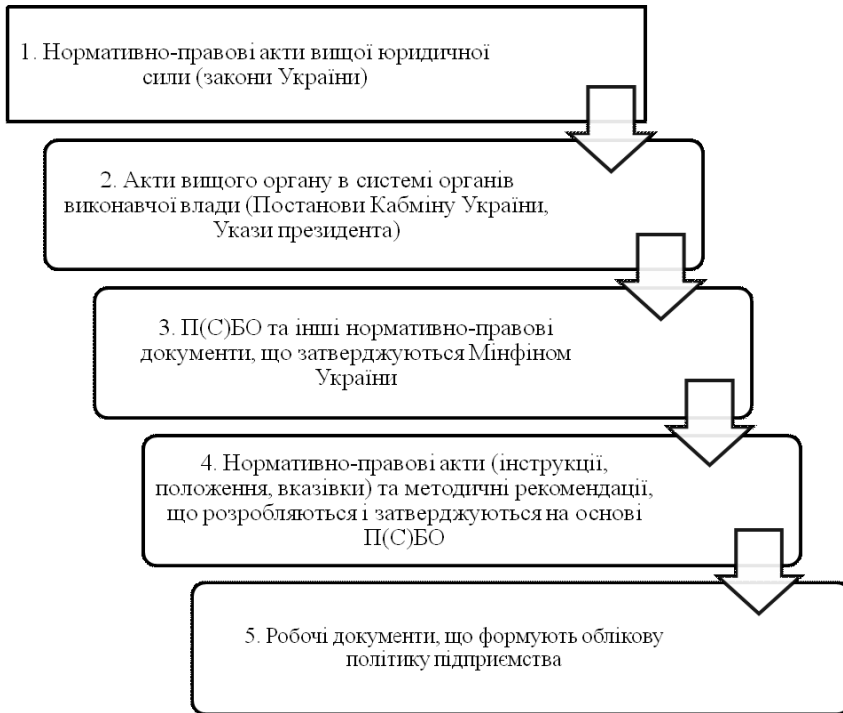

Рис. 1. Рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку

Джерело: складено на підставі [3].

За кредитом рахунку 63 "Розрахунки з контрагентами" відображається заборгованість за одержані від контрагентів товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи, послуги, за дебетом — її погашення, списання тощо.

На субрахунку 631 "Розрахунки з вітчизняними постачальниками" ведеться облік розрахунків за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги з вітчизняними контрагентами.

На субрахунку 632 "Розрахунки з іноземними постачальниками" ведеться облік розрахунків з іноземними контрагентами за одержані товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги.

Аналітичний облік ведеться окремо за кожним контрагентом в розрізі кожного документа (рахунку) на сплату.

Предметом аудиторської діяльності є аудиторські послуги, що згідно із Законом поділяють на аудит та інші послуги, а за міжнародною аудиторською практикою містять послуги з виконання завдань з надання впевненості (аудит історичної фінансової інформації, огляд історичної фінансової інформації, інші завдання з надання впевненості) та супутні послуги.

Таким чином, облік і аудит розрахунків з контрагентами регулюється великою кількістю нормативно-правових, законних і підзаконних актів, знання вимог яких є необхідною умовою правильного ведення обліку та здійснення аудиту. Керівництво підприємства, в свою чергу, також повинно регулювати діяльність свого персоналу шляхом створення сучасних та ефективних важелів управління.

ВИСНОВКИ

Отже, на основі дослідження можна зробити такі висновки:

1. З'ясування економічної сутності зобов'язань, як джерел утворення активів, та їх класифікації є важливим питанням при формуванні інформації про господарську діяльність підприємства. Уточнення понять "кредиторська заборгованість" та "зобов'язання" підтвердило, що економічна категорія "зобов'язання" значно ширша, ніж поняття "кредиторська заборго-

ваність". Було виділено ряд основних ознак класифікації поточних зобов'язань, що дає можливість формувати в обліку необхідну інформацію для їх ефективного управління. Встановлено, що обліку підлягають не всі зобов'язання підприємства, які виникають у процесі здійснення господарської діяльності.

2. Оцінка зобов'язань відповідно до Концептуальної основи складання та подання фінансових звітів передбачає використання однієї з чотирьох видів вартості: історичної, поточної, вартості реалізації та теперішньої. Згідно з національними стандартами, поточні зобов'язання оцінюються за сумою погашення, тобто за вартістю реалізації. Проте не до всіх видів поточних зобов'язань доцільно застосовувати таку вартість. Зокрема зобов'язання за короткостроковими позиками можна оцінювати за теперішньою вартістю, заборгованість перед бюджетом — за вартістю реалізації, заборгованість за товари, роботи, послуги — за поточною вартістю. Тому доцільно доповнити П(С)БО 11 "Зобов'язання" деталізацією вимог до визнання і оцінки конкретних видів поточних зобов'язань.

3. Зробивши аналіз нормативної бази з питань бухгалтерського обліку та контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками можна відзначити, що на сьогодні ці аспекти широко висвітлені. Недоліком цих актів є те, що вони не мають постійний характер, так як до них вносяться численні зміни і доповнення, що вимагає від фахівців з бухгалтерського обліку додаткового часу і зусиль для майже щоденного ретельного оперативного аналізу законодавства.

Література:

1. Бланк І.О. Управління фінансами підприємств / КНТЕУ, 2006. — 780 с.
2. Бондаренко О.С. Сучасні підходи до обліку дебіторської заборгованості у вітчизняній та зарубіжній практиці господарювання / О.С. Бондаренко // Інвестиції: практика та досвід. — 2008. — № 18. — С. 36—39.
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — Житомир: ПП "Рута", 2002. — 544 с.
4. Лучков О.І. Визначення оптимального розміру дебіторської заборгованості // Актуальні проблеми економіки. — 2003. — № 1. — С. 22—26.
5. Мочерний С.В., Устинко О.А. Основи економічної теорії. — К.: ВЦ "Академія", 2006. — 504 с.

References:

1. Blank, I. O. (2006), *Upravlinnia finansamy pidpryemstv* [Enterprise Finance Management], KNTEU, Ukraine.
2. Bondarenko, O. S. (2008), "Modern approaches to accounting for receivables in domestic and foreign business practices", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 18, pp. 36—39.
3. Butynets, F. F. (2002), *Bukhhalters'kyj oblik u zaru-bizhnykh krainakh* [Accounting in foreign countries], Ruta, Zhytomyr, Ukraine.
4. Luchkov, O. I. (2003), "Determination of the optimum amount of accounts receivable", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol 1, pp. 22—26.
5. Mochernyj, S.V and Ustynko, O.A. (2006), *Osnovy ekonomichnoi teorii*, [Foundations of economic theory], Akademia, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 11.12.2018 р.